

Resultaten Trendonderzoek Corona & Gedrag met focus op Avondklok, Testen en Sociale Contacten¹

6 februari 2021, RIVM Corona Gedragsunit

Avondklok (enkel eind januari uitgevraagd):

- Ongeveer 94% vd mensen zegt zich aan de regels voor de avondklok te houden in de voorgaande 7 dagen.
- 75% steunt avondklok (helemaal) wel, 11% is neutraal, 14% steunt avondklok niet of helemaal niet. Hierbij is wel een duidelijk zichtbaar dat vooral het draagvlak voor deze maatregel toeneemt met leeftijd.

Avondklok 21u – 4:30u		
Leeftijd	Draagvlak	Naleving
16-24	60%	92%
25-39	64%	94%
40-54	72%	92%
55-69	87%	95%
70+	94%	98%

Het **trendonderzoek Corona & Gedrag** betreft zelf gerapporteerd gedrag & draagvlak door een representatieve steekproef met ca. 5.000 deelnemers. De 7^e meting vond plaats tussen 26 januari en 1 februari 2021.

Van 2 naar 1 bezoeker per dag

- **Daling in naleving** van 91% voor maatregel max 2 bezoekers in 2^e week januari naar 80% voor de maatregel max 1 bezoeker per dag uitgevraagd eind januari (zie *figuur volgende pagina*)
- **Daling draagvlak** van 71% van max 2 bezoekers (17% neutraal, 11% steunt maatregel niet) naar 52% voor 1 max bezoeker (22% neutraal, 26% steunt maatregel niet)

Testen

- Het percentage mensen dat klachten rapporteert is afgelopen maand gedaald van 19% naar 15%.
- Net als in andere databronnen is een daling te zien in het percentage mensen met klachten dat zich laat testen: van 50% begin januari naar 43% eind januari. Tot nu toe nam dit elke meting toe. (enige onzekerheid in de cijfers trendonderzoek vanwege beperkt aantal mensen met klachten in onderzoeksgroep)

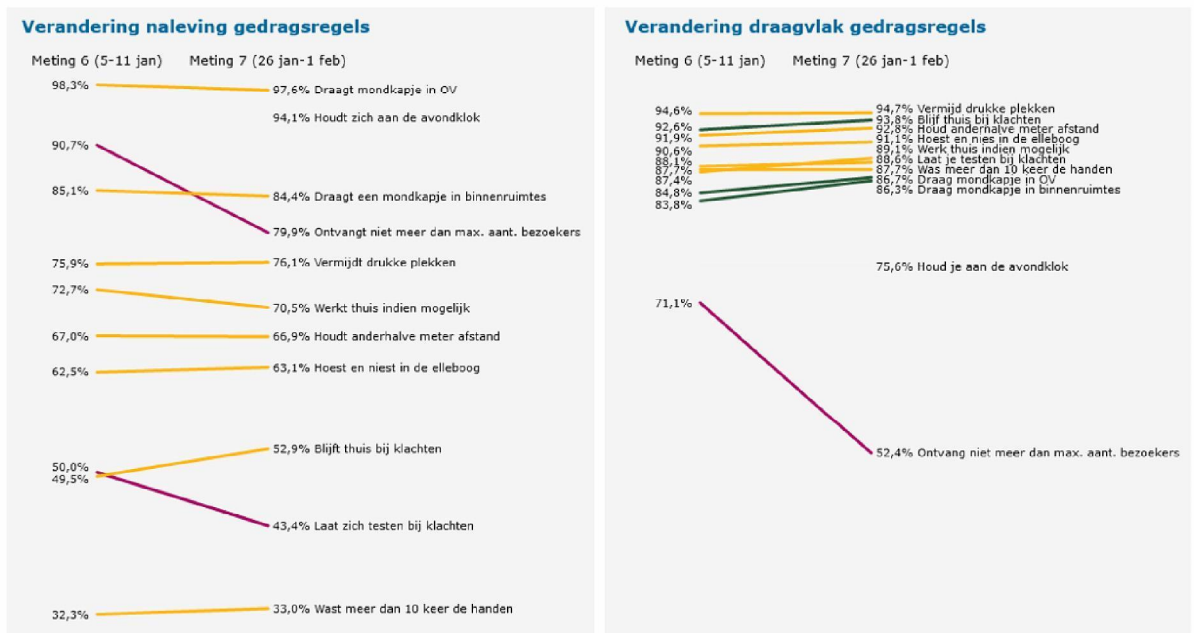
Sociale activiteit

- Het percentage mensen dat geen bezoek had ontvangen in de voorafgaande week nam tussen begin en eind januari toe van 37% naar 40%. Er was tevens sprake van een afname van 3,5% in het aantal bezoeken dat mensen hadden ontvangen (gedaald van 1,17 naar 1,13 bezoeken per persoon/week).
- Er is op dit moment bij ons geen gepubliceerd onderzoek bekend dat antwoord geeft op de vraag waarom mensen specifiek 's-avonds op huisbezoek gaan (uit: *literatuurmemo Avondklok, dd 5 feb 2021*).
- Redenen voor huisbezoek in het algemeen tijdens de coronacrisis zijn onder meer [sociaal contact en mantelzorg](#), blijkt uit kwalitatief onderzoek van de gedragsunit. (uit: *lit.memo Avondklok, dd 5 feb 2021*).
- De avondklok en 1 persoon bezoek regeling zou effect kunnen hebben op het aantal keren bezoek dat men ontvangt. Het zou echter ook kunnen zijn dat mensen op een ander moment afspreken – analyse van camera-beelden in A'dam geven een indicatie dat dit een mogelijk ook kan spelen (Volkskrant 6 feb).
- Op basis van camerabeelden op 3 locaties in A'dam is nl. na het ingaan van de avondklok een bescheiden verschuiving gesignaleerd van meer mensen die voor 21u op straat waren en minder mensen na 21u. Sowiezo was het aantal mensen dat na 21u op straat was al bij aanvang van de avondklok lager dan in de uren eerder op de avond. Het totaal aantal mensen op straat lijkt marginaal gewijzigd (zie ook plot op p2).

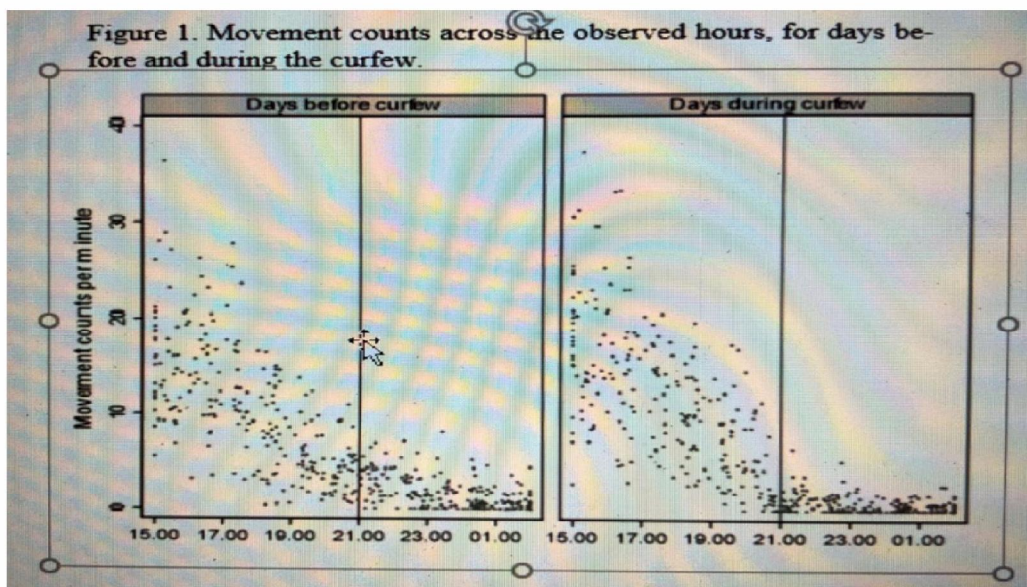
Relevante aandachtspunten uit de 3^e brief Gedragsreflecties van 29/1 – zie ook p3

- **Avondklok:** meteen afschalen kan de vraag oproepen of het nodig was geweest. Mogelijk treedt er nu enige mate van gewenning op waardoor aanhouden van de avondklok mogelijk minder zwaar wordt ervaren dan bij het moment van starten van de avondklok. Zeker als bij aanhouden van de avondklok een andere maatregel met een lager draagvlak wel iets versoepeld kan worden (zie volgende bullit).
- **Afschalen:** overweeg afschalen als er geen grote stijging op korte termijn wordt verwacht waardoor ook snel opschalen kan worden verwacht. Dit is uiteraard op geleide van OMT advies.
- **Draagvlak** is relatief laag voor 2 bezoeken per dag (71%) en zal lager zijn voor 1 bezoeker (*nb. dit is ingemiddelds gebleken*). Dat blijkt namelijk best ingewikkeld. Overweeg alternatieven indien veilig en uitvoerbaar/simpel. (bijv. contact met 1 huishouden per dag in plaats van 1 bezoeker per dag).

¹ Genoemde cijfers kunnen nog licht wijzigen als gevolg van een nog door te voeren nauwkeurigere berekeningswijze.

Resultaten 6 en 7^e meting Trendonderzoek Corona & Gedrag tbv het Corona dashboard

Eerste indruk data van cctv camera beelden op 3 locaties in A'dam

3^e Brief met gedragsreflecties – dd 29 januari 2021 (nog niet openbaar) – relevante passages:

Gedragstoets maatregelenpakket – basisprincipes

- A. *Impact op naleving* is erg afhankelijk van gerichte, duidelijke en intensieve communicatie, de mate waarin naleving gemakkelijk wordt gemaakt (flankerend beleid, incl veilige alternatieven) en ervaren dreiging van 3^e golf / “Britse” golf. Dit hangt met elkaar samen.
- B. *Impact op vertrouwen* snel en tijdig reageren op nieuwe ontwikkelingen is van belang voor vertrouwen, echter afschalen is gebaat bij enige traagheid - geef maatregelen de tijd om zichtbaar effect te sorteren, dan wel pas aan op basis van bredere maatschappelijke afwegingen. Daarmee toont de overheid zich adaptief en kan teleurstelling van het weer opnieuw opschalen voorkomen worden. Dat gaat anders ten koste van draagvlak, motivatie en ook naleving.
- C. *Impact op welzijn* Sociaal contact beperkende maatregelen en sluiting van onderwijs & kinderopvang lijken grote negatieve impact te hebben op welzijn/mentaal welbevinden en genieten laag draagvlak – perspectief op welke sociale contact beperkende maatregelen op de nominatie staan om als 1^e versoepeld te worden kan helpen.

Relevante aandachtspunten uit de brief van 29/1

- *Avondklok*: Zie punt B – meteen afschalen kan de vraag oproepen of het nodig was geweest. Mogelijk treedt er nu enige mate van gewenning op waardoor aanhouden van de avondklok mogelijk minder zwaar wordt ervaren dan bij het moment van starten van de avondklok. Zeker als bij aanhouden van de avondklok een andere maatregel met een lager draagvlak wel iets versoepeld kan worden (zie volgende bullit).
- Afschalen: verweeg afschalen als er geen grote stijging op korte termijn wordt verwacht waardoor ook snel opschalen kan worden verwacht. Dit is uiteraard op geleide van OMT advies.
- Draagvlak is relatief laag voor 2 bezoek per dag (70%) en zal lager zijn voor 1 bezoeker [*nb. dit blijkt inmiddels idd zo te zijn*]. Dat blijkt namelijk best ingewikkeld. Overweeg alternatieven indien veilig en uitvoerbaar/simpel (bijv. contact met 1 huishouden per dag in plaats van 1 bezoeker per dag waarbij het nu in feite gaat om contact met 2 huishoudens per dag: 1x bezoek ontvangen en 1x op bezoek gaan).

Communicatie

Communicatie is al essentieel voor draagvlak, naleving, welzijn maar gaat zo mogelijk nog belangrijker zijn, op complexe thema's als:

- Wat zijn de stappen uit de pandemie (perspectief op basis van vaccinatie fases)?
- Bevorderen naleving ten tijde van oplopende vaccinatiegraad, bij mensen die vaccin hebben gehad
- Bevorderen naleving en vaccineren bij de laag-risico groep die als laatst gevaccineerd wordt als de maatschappelijke urgentie al laag is
- Onbekende effectiviteit vaccin: Anderen beschermen is een belangrijk argument voor mensen om te vaccineren. Hoe dit te communiceren?
- De ontwikkeling van de pandemie blijft gepaard gaan met onzekerheden, en daarmee blijft ook de uitspraak van de MP van het begin van de crisis – 100% beslissingen moeten nemen op basis van 50% kennis – relevant.

Een intensieve, goed onderbouwde en lang lopende campagne en krachtig narratief over deze laatste lange etappe is hierbij van belang.

2^e Brief met Gedragsreflecties (aangeboden aan de TK) – dd 15 januari 2021 – inzake avondklok:

In grote lijnen zijn onze bevindingen en aandachtspunten als volgt:

- *Communicatie*: Het instellen van een avondklok is gebaat bij goede, heldere en eenduidige communicatie over de urgentie en effectiviteit van de maatregel. Wat gaan we wanneer doen, hoe en waarom?
- *Context*: Het is belangrijk de negatieve aspecten op sociaal en mentaal welzijn te anticiperen en alternatieven voor sociale activiteit te bieden; dan wel extra zorg te dragen voor jongeren en kinderen in kwetsbare situaties
- *Controle*: Zichtbare handhaving is voor behoud draagvlak en naleving van belang. Sociale controle en handhaving zullen beter werken naarmate de (perceptie van) pakkans groter is.
- Indien het doel is sociale contacten bij alle leeftijdsgroepen te beperken ligt instelling van een avondklok vanaf 20u meer voor de hand dan vanaf 22u, aangezien 20u vrijwel geen ruimte meer biedt om na het avondeten nog op pad te gaan.